

Nr 101.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets övertagande av staden Skövdes förpliktelser beträffande vissa befattningshavare, vilka vid rådhusrätternas i staden upphörande komma att indragas, m. m.; given Stockholms slott den 28 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. Schlyter.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter:

»Enligt 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t med stadsfullmäktiges samtycke för-

ordna, att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga. Beträffande stad, där länsstyrelsen ej har sitt säte och i vars rådhusrätt borgmästaren är ensam lagfaren ledamot eller jämte borgmästaren endast en ledamot finnes som skall vara lagfaren, äger Kungl. Maj:t, jämlikt 2 § nämnda lag, när borgmästartjänsten är ledig, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela enahanda förordnande som nyss nämnts, såframt

1. ändringen med hänsyn till förhållandena i såväl staden som domsagan finnes vara till gagn för rättsskipningen,

2. statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande avlöning och pension till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages, samt

3. ändringen icke medför ökad ekonomisk börda eller annan avsevärd olägenhet för staden.

Borgmästartjänsten i Skövde, vars invånarantal den 31 december 1934 uppgick till 11,163 personer, är sedan den 1 januari 1935 vakant. Förutom av borgmästaren skall stadens rådhusrätt enligt gällande arbetsordning utgöras av en lagfaren rådman, en icke lagfaren rådman och två extra rådmän. Förstnämnda rådmansbefattning innehaves sedan år 1920 av rådmannen Karl Johan Pettersson, som är född år 1876. Icke lagfaren rådman är Tage Edvard Rudstedt, född år 1879 och vald år 1920. Extra rådmän äro Arvid August Heliodorus Edlund och Anders Oskar Johansson, vilka äro födda Edlund år 1885 och Johansson år 1879 samt utsedda till rådmän år 1929 respektive år 1931. Lagfarne rådmannen Pettersson är jämväl enligt länsstyrelsens förordnande fastighetsregisterförare för staden; icke lagfarne rådmannen Rudstedt är tillika stadsfogde och kronouppbörds-kassör. — Enligt gällande lönestat utgå till rådmännen från staden följande årliga avlöningsförmåner: till lagfarne rådmannen 1,400 kronor i lön och 300 kronor i semesterbidrag, tillhopa 1,700 kronor, till icke lagfarne rådmannen 525 kronor samt till en var av de extra rådmännen 135 kronor. Lagfarne och icke lagfarne rådmännen äro dessutom tillförsäkrade, den förre viss sportelinkomst och andel i auktionsprovisioner och den senare viss andel i auktionsprovisioner. Nettoinkomsten i sistnämnda hänseenden har under femårsperioden 1930—1934 utgjort i medeltal för Pettersson 1,652 kronor och för Rudstedt 291 kronor om året. De sammanlagda årliga avlöningsförmåner i tjänsten såsom rådman kunna sålunda beräknas hava i medeltal utgjort för Pettersson 3,352 kronor, för Rudstedt 816 kronor, för Edlund 135 kronor och för Johansson likaledes 135 kronor. Pettersson åtnjuter därjämte såsom fastighetsregisterförare ett årligt arvode å 1,500 kronor. Anmärkas må även att Rudstedt i egenskap av stadsfogde och kronouppbörds-kassör äger rätt att uppbära — förutom viss fast lön — med tjänsterna förenade sportler. Det har sålunda upplysts, bland annat, att Rudstedt under femårsperioden 1930—1934 årligen i medeltal i uppbördsprovision å landstingsmedel ägt tillgodoföra sig ett belopp av 1,203 kronor 60 öre. — Någon utfästelse från stadens sida om pensionering före-

ligger icke beträffande någon av rådmännen, och skyldighet har icke föreskrivits för dem att vid viss ålder avgå från tjänsten. Ej heller har i deras fullmakter inryckts föreskrift om skyldighet att övergå till annan tjänst.

I fråga om Gudhems och Kåkinds domsaga, vilken omsluter staden Skövde, har Kungl. Maj:t den 21 april 1933 förordnat att dess båda tingslag skulle, från och med dag som framdeles bestämdes, förenas till ett tingslag med tingsställe i Skövde, ävensom meddelat föreskrifter angående behandlingen av frågan om uppförande av det nya tingshus som med anledning av detta beslut måste uppföras i staden.

På grund av beslut av Kungl. Maj:t den 9 januari 1935 har genom länsstyrelsens i Skaraborgs län försorg utredning ägt rum rörande Skövdes förenande i judiciellt avseende med nyssnämnda domsaga. Utredningen, som verkstälts jämlikt 3 § ovannämnda lag och särskilt avhandlat de frågor som angivas i samma paragraf, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av assessorn i Göta hovrätt Arne Schedin.

I sin den 7 juni 1935 dagtecknade berättelse har utredningsmannen — som utgått från att staden vid förening med domsagan borde ingå i gemensamt tingslag med denna och att vid bibehållande av rådhusrättens densammas organisation kunde lämnas orubbad, dock att viss löneförstärkning tilldelades den lagfarne rådmannen — uttalat, att stadens bidrag till kostnaderna för uppförande av ett med domsagan gemensamt tingshus skäligen borde begränsas till en tredjedel av kostnaderna härför. Under erinran att statsverket vid rådhusrättens upphörande eventuellt hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande avlöningsförmånerna till ovan omnämnda rådmän, vilka därvid komme att indragas, har utredningsmannen vidare såsom sammanfattning av utredningens resultat anført, bland annat, att ur rättsskipningssynpunkt stadens förenande med domsagan måste anses vara till gagn och att de förändringar i domstolsorganisationen som bleve erforderliga kunde genomföras utan att väsentliga olägenheter därigenom uppkomme, att därest särskild överexekutor förordnades för staden och stadsfogdetjänsten i följd härav bibehölles, i fråga om exekutionsväsendet icke kunde uppkomma någon olägenhet genom ändringen, att därest staden befriades från andel i kostnaderna för uppförande av det nya tingshuset för domsagan, ökade utgifter för staden icke torde uppkomma, att å andra sidan någon lättnad i ekonomiskt hänseende icke vore att påräkna för staden, samt att det emellertid, med hänsyn till skäl som stadens ombud vid utredningen åberopat för bibehållande av rådhusrätten, kunde anses tveksamt huruvida de fördelar som stode att vinna genom stadens förenande med domsagan vore av den betydelse att åtgärden borde komma till stånd, därest staden bestrede densamma.

Gudhems och Kåkinds häradsrätter, vilka hörts över utredningen, hava förklarat sig icke hava något att erinra i anledning av densamma.

Stadsfullmäktige i Skövde hava behandlat ärendet vid samman-

träden den 19 september 1935 och den 23 januari 1936. Vid förstnämnda sammanträde beslöto stadsfullmäktige bestrida att staden förenades i judiciellt avseende med domsagan. Vid sammanträdet den 23 januari 1936 hade stadsfullmäktige att yttra sig över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria angående det framtida ordnandet av domstolsväsendet i Skövde vid bibehållen egen jurisdiktion (alternativ I) samt vid förening med Gudhems och Kåkinds domsaga (alternativ II). Alternativ I upptog stadens nettokostnader för rådhusrätten och magistraten, vilken för framtiden borde bestå av tre lagfarna ledamöter (borgmästare, en rådmän och en stadsnotarie), till 21,500 kronor om året. Enligt alternativ II beräknades årliga nettokostnaden för kommunalborgmästarorganisation i staden till 12,400 kronor. Detta alternativ förutsatte vidare

1) att staden inom domsagan bildade ett eget tingslag med minst 20 allmänna tingssammanträden och minst ett sammanträde med tremansnämnd årligen;

2) att domsagan i övrigt, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1933, bildade ett gemensamt tingslag med kansli och tingsställe i Skövde;

3) att det för detta ändamål planerade tingshuset uppfördes i Skövde och att arbetet därmed igångsattes före den 1 januari 1937; samt

4) att stadens andel i kostnaderna för tingshusets uppförande fastställdes till en tredjedel av byggnadskostnaderna.

Vid sistnämnda sammanträde beslöto stadsfullmäktige uttala sin anslutning till alternativ II under den ytterligare förutsättning, att

5) statsverket övertog stadens förpliktelser beträffande dels avlöning och pension till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indroges, dels ock ersättning åt kronokassören för minskade inkomster i samband med stadens förening i judiciellt avseende med domsagan.

Beträffande denna ytterligare förutsättning har magistraten i Skövde hemställt, att från statsverket finge årligen utgå — förutom ersättning till rådmännen för de med respektive rådmänstjänster förenade avlöningsförmånerna med belopp som förut angivits — till rådmannen Pettersson såsom fastighetsregisterförare ett belopp av 1,500 kronor, därest nämnda be- styr skulle komma att övertagas av kommunalborgmästaren, och till rådmannen Rudstedt i egenskap av kronouppbörds-kassör ett belopp av 1,200 kronor i vederlag för mistad uppbördsprovision å landstingsmedel, vilken uppbörd vid stadens förenande med domsagan komme att övertagas av postverket.

Länsstyrelsen — som den 2 november 1935, eller sålunda före det staden på vissa villkor förklarade sig samtycka till förening i judiciellt avseende med domsagan, avgav utlåtande i ärendet och därvid förklarade sig anse förordnande i sådant avseende icke böra meddelas — har i samma utlåtande, beträffande den ifrågasatta ersättningen till Rudstedt för mistad uppbördsprovision, uttalat att länsstyrelsen funne skäligt, att samma ersättning bestämdes till hälften av provisionens angivna ungefärliga storlek eller sålunda till 600 kronor om året, att utgå under Rudstedts återstående

tjänstetid såsom kronouppbördskassör, dock högst under 10 år från indelningsändringens genomförande.

Göta hovrätt, som på grund av remiss avgivit utlåtande i ärendet, har i skrivelse den 10 februari 1936 förmålt sig icke hava något att erinra mot att Skövde stad i judiciellt avseende förenades med Gudhems och Kåkinds domsaga på de villkor, varunder stadsfullmäktige lämnat sitt samtycke till föreningen. Enligt hovrättens uppfattning skulle nämligen föreningen, därest den genomfördes i överensstämmelse med det senast framställda förslaget, icke innebära någon olägenhet för rättsvården. Tvärtom kunde föreningen i vissa hänseenden sägas vara till gagn för denna. Genom föreningen uppkomme en naturligt sammansatt domkrets, bestående av en medelstor stad med omkringliggande landsbygd. Den sålunda sammansatta domsagan finge en lämplig storlek, som möjliggjorde en ändamålsenlig organisation av domsagoarbetet. Garanti vunnes för att det bleve på bästa sätt sörjt för rättskipningens handhavande. Vidare finge såväl staden som domsagan för relativt rimliga kostnader nya ändamålsenliga domstols- och kanslilokaler, vilket vore av behovet påkallat. Hovrätten finge därför tillstyrka, att — sedan det visat sig, att de av staden uppställda villkoren kunde uppfyllas — beslut meddelades om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan å tid, som Kungl. Maj:t kunde vilja bestämma.

Med anledning av de i stadsfullmäktiges yttrande den 23 januari 1936 under punkterna 1)–4) uppställda villkoren för stadens uppgående i domsagan hava de tingshusbyggnadsskyldige i Gudhems och Kåkinds härader haft att yttra sig över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria angående ordnandet av domstols- och kanslilokalerna i domsagan, därest staden förenades med denna på sätt stadsfullmäktige föreslagit.

Vid sammanträde den 11 februari 1936 med ombud för de tingshusbyggnadsskyldige hava dessa enhälligt beslutat att, i händelse staden på sätt stadsfullmäktige medgivit förenades med domsagan, bidra till ett för staden och häraderna gemensamt tings- och kanslihus i Skövde med två tredjedelar av byggnadskostnaderna ävensom uppdragit åt utsedda kommitterade att å de tingshusbyggnadsskyldiges vägnar upptaga erforderliga lån för tingshusets uppförande och vidtaga därför erforderliga åtgärder.

Domhävanden i domsagan har i utlåtande den 12 februari 1936 tillstyrkt stadens förening med domsagan på de av stadsfullmäktige samt de tingshusbyggnadsskyldige sålunda antagna villkoren.

Statskontoret — som på grund av remiss haft att yttra sig i ärendet såvitt angår däri framställda anspråk på ersättning av statsverket till förenämnda befattningshavare i Skövde stads tjänst — har i utlåtande den 19 februari 1936 ansett intet vara att erinra mot att, för den händelse rådhusrätten indroges, ersättning av statsmedel tillerkändes rådmännen i staden med belopp som motsvarade vars och ens inkomster i rådmanstjänsten eller sålunda

för rådmannen Pettersson	3,352	kronor
» » Rudstedt	816	»
» » Edlund	135	»
» » Johansson	135	» .

Nämnda belopp, å vilka dyrtidstillägg icke borde utgå, borde enligt statskontoret anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Den för rådmannen Pettersson av magistraten jämväl ifrågasatta ersättningen å 1,500 kronor, i händelse uppdraget såsom fastighetsregisterförare frånginge honom, har statskontoret däremot ansett sig icke kunna förorda. Ifrågavarande uppdrag, som enligt länsstyrelsens beslut den 25 november 1922 gällde tills vidare, vore nämligen att betrakta såsom tillfälligt.

I fråga om den för rådmannen Rudstedt i egenskap av kronoppbörds-kassör begärda ersättningen för mistad oppbördsprovision å landstingsmedel har statskontoret anfört följande:

Statskontoret ville erinra, att enligt landstingslagen landstingen vore oförhindre att genom särskilda beslut ordna uppbörd och debitering av landstingsmedel på annat sätt än som i 48 § landstingslagen förutsåges såsom det normala. Någon rätt för vederbörande tjänsteman till ersättning för den inkomstminskning, som kunde uppstå därigenom, att landstinget beslutade, att landstingsskatten skulle debiteras och uppbäras i annan ordning än genom länsstyrelsens försorg i samband med kronoskatten, torde icke föreligga. Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att dylik ersättning icke ansetts böra utgå, då enligt riksdagens beslut en reducering vidtagits i avseende å grunderna för uppbördsprovisionens utgående. Statskontoret ansåge därför, att Rudstedt icke kunde göra gällande någon rätt att i förevarande fall komma i åtnjutande av ersättning för den inkomst, han ginge förlustig, för den händelse bestyret med uppbörden av kronoutskylderna övertoges av postverket.

Departements-
chefen.

Stadsfullmäktige i Skövde hava på vissa i fullmäktiges beslut den 23 januari 1936 närmare angivna, med 1)—5) betecknade villkor samtyckt till att staden i judiciellt avseende förenas med Gudhems och Kåkinds domsaga. Av ifrågavarande villkor avse villkoren 1) och 2) frågor rörande tingslagsindelning, tingsordning, tingsställe samt kansliort för den nya domsagan. Vad stadsfullmäktige härutinnan hemställt står i överensstämmelse med vad som ur allmän rättsskipningssynpunkt måste anses lämpligt. Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att i dessa hänseenden meddela bestämmelser av det innehåll som anges i stadsfullmäktiges beslut. Villkoren 3) och 4) angå frågan om uppförande av en för staden och domsagan i övrigt gemensam domstolsbyggnad i Skövde. Med hänsyn till de tingshusbyggnadsskyldiges i Gudhems och Kåkinds härader beslut i ämnet den 11 februari 1936 lär uppfyllandet av sistnämnda villkor få anses säkerställt.

Återstår härefter villkoret 5) eller frågan i vilken omfattning statsverket bör övertaga stadens förpliktelser beträffande avlöning m. m. till innehavare av befattningar som genom rådhusrättens upphörande indragas. Uppenbart är att staden vid frivillig förening med domsagan icke i förevarande hänseende bör komma i sämre ställning än staden skulle hava haft, därest

föreningen skett mot stadens bestridande. Sålunda bör statsverket, på sätt statskontoret tillstyrkt, övertaga kostnaderna för de löneförmåner, sammanlagt beräknade till 4,438 kronor årligen, som rådmännen i staden äro tillförsäkrade. Anledning föreligger däremot icke för statsverket att till rådmannen Pettersson gälda ersättning motsvarande det arvode som han uppburit för visst tillfälligt uppdrag.

Utöver vad nu angivits torde statsverket böra åtaga sig att utgiva gottgörelse till rådmannen Rudstedt för mistad uppbördsprovision. Såsom statskontoret framhållit kan Rudstedt visserligen icke anses äga något rättsligen grundat anspråk på ersättning härför. Billighetsskäl kunna emellertid åberopas för denna ersättning. Härtill kommer — och detta är det avgörande — att det måste anses såsom ett starkt allmänt intresse att föreningen mellan staden och domsagan kommer till stånd utan användande av den möjlighet till föreningens genomförande tvångsvis som 2 § i den förut omförmälda lagen om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende anvisar. I detta sammanhang må endast framhållas angelägenheten därav att den för alla parter förmånliga, mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige i domsagan under förutsättning av föreningens genomförande på frivillighetens väg träffade överenskommelsen angående uppförande av nytt tingshus ej omintetgöres. Mot storleken av det till Rudstedt begärda ersättningsbeloppet, 1,200 kronor om året, har jag intet att erinra. Förmånens åtnjutande synes emellertid böra upphöra i och med att Rudstedt — som jämväl efter stadens uppgående i domsagan torde komma att kvarstå i tjänst såsom stadsfogde med skyldighet att verkställa mantalsskrivning och debitering av utskylder — i denna sin egenskap av staden pensioneras.

Under åberopande av vad jag sålunda anført får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att till rådmännen i Skövde Karl Johan Pettersson, Tage Edvard Rudstedt, Arvid August Heliodorus Edlund och Anders Oskar Johansson må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Gudhems och Kåkinds domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livtid utbetalas årlig gottgörelse av 3,352 kronor till Pettersson, 816 kronor till Rudstedt samt 135 kronor till en var av Edlund och Johansson, med iakttagande av att å förmånen dyrtidstillägg icke skall utgå;

dels ock att till Rudstedt må från och med nyssnämnda dag, så länge han kvarstår i tjänst såsom stadsfogde med skyldighet att verkställa mantalsskrivning och debitering av utskylder, från allmänna indragningsstaten årligen utbetalas ytterligare gottgörelse med 1,200 kronor, med iakttagande av att ej heller å detta belopp dyrtidstillägg skall utgå.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.